

Egzekucja sądowa ze świadczeń z pomocy społecznej

Ze społecznego punktu widzenia sam tytuł artykułu może budzić zdziwienie, ponieważ świadczenia z pomocy społecznej przyznawane są ludziom ubogim i powstaje wątpliwość, czy prowadzenie z nich egzekucji jest właściwe i nie powinno być wprost zakazane przez ustawodawcę. Z drugiej jednak strony wydaje się to niewłaściwe z co najmniej dwóch przyczyn: przede wszystkim wierzyciele osób korzystających z pomocy społecznej częstokroć również ze względów społecznych powinni być zaspokojeni bez względu na trudną sytuację dłużników, jak np. wierzyciele alimentacyjni, których dotyczyć będzie większa część dalszych rozważań. Poza tym ochrony wymagają również „zwykli”, nieuprzywilejowani wierzyciele, jak np. wszelkiego rodzaju instytucje udzielające kredytów i pożyczek, kredytujące osoby ubogie na niskie, możliwe dla tych osób do spłaty, kwoty. Celem niniejszego artykułu jest wskazanie sytuacji, w których egzekucja z pieniężnych świadczeń z pomocy społecznej jest dopuszczalna, a w których nie jest, a nadto rozważenie, w których wypadkach egzekucja ta może być celowa pomimo niewielkiej z reguły wysokości tych świadczeń.

Świadczenia z pomocy społecznej uregulowane są kompleksowo w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej¹. Na wstępie zaznaczyć należy, iż żaden przepis tejże ustawy, kodeksu postępowania cywilnego ani innego aktu prawnego nie wyklucza egzekucji ze świadczeń z pomocy społecznej jako takich.

W myśl art. 36 ust. 1 u.p.s. świadczeniami pieniężnymi z pomocy społecznej są: a) zasiłek stały, b) zasiłek okresowy, c) zasiłek ce-

¹ Dz.U. z 2008 r. Nr 115 poz. 728 ze zm.; dalej: „u.p.s.”.

lowy i specjalny zasiłek celowy, d) zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie, e) pomoc dla rodzin zastępczych, f) pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki, g) świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, h) wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd².

Pierwsze z wymienionych w art. 36 u.p.s. świadczeń, zasiłek stały, regulowany jest szczegółowo przez art. 37 u.p.s. Zgodnie z art. 37 ust. 1 pkt 1 u.p.s., zasiłek ten przysługuje pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej, a w myśl ust. 2 również pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie. Maksymalna wysokość zasiłku stałego wynika z § 1 ust. 2 lit. d) rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 lipca 2006 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej³, wydanego na podstawie art. 9 u.p.s. i wynosi 444 złotych. Do zasiłku tego odpowiednio zastosowanie znajduje art. 87 § 3 k.p., zgodnie z którym potrącenia z wynagrodzenia za pracę mogą być dokonywane do wysokości 3/5 wynagrodzenia w razie egzekucji świadczeń alimentacyjnych, a w razie egzekucji innego rodzaju świadczeń – do połowy. W myśl art. 833 § 2 k.p.c., ograniczenie egzekucji z wynagrodzenia za pracę dotyczy wszystkich świadczeń powtarzających się, których celem jest zapewnienie utrzymania. Jak natomiast wynika z cytowanych wyżej przepisów art. 37 ust. 1 i 2 u.p.s., celem zasiłku stałego jest, najogólniej ujmując, zapewnienie środków utrzymania osobom niemogącym ich zdobyć w inny sposób. Nie znajduje natomiast zastosowania do

² Ustawa o pomocy społecznej przewiduje też pomoc w postaci świadczeń niepieniężnych, wyszczególnionych w art. 36 ust. 2 lit. a–r i szczegółowo unormowanych w dalszych przepisach, które ze swej natury nie podlegają egzekucji, jak np. praca socjalna, bilet kredytowany czy pobyt w domu pomocy społecznej. Z tego względu artykuł niniejszy dotyczy tylko świadczeń pieniężnych.

³ Dz.U. Nr 135, poz. 950.

zasiłku stałego art. 831 § 1 pkt 2 k.p.c., w myśl którego nie podlega ją egzekucji sumy przyznane przez Skarb Państwa na specjalne cele (w szczególności stypendia, wsparcia). Decydujące znaczenie ma tu podobieństwo zasiłku stałego do wynagrodzenia za pracę. Zasiłek ten ma bowiem zastąpić to wynagrodzenie osobom niemogącym go uzyskać⁴.

Zauważyć należy jednak, że egzekucja z zasiłku stałego, choć teoretycznie jest możliwa na rzecz wszystkich wierzycieli, ponieważ żaden przepis nie przewiduje ograniczeń wprost, to w praktyce ogranicza ją art. 87 § 1 pkt 1 k.p., zgodnie z którym wolna od potrąceń jest kwota wynagrodzenia za pracę w wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalanego na podstawie odrębnych przepisów, przysługującego pracownikom zatrudnionym w pełnym wymiarze czasu pracy, po odliczeniu składek na ubezpieczenia społeczne oraz zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych – przy potrącaniu sum egzekwowanych na mocy tytułów wykonawczych na pokrycie należności innych niż świadczenia alimentacyjne. Z tego przepisu wynika, że z zasiłku stałego na pewno można prowadzić egzekucję należności alimentacyjnych. Możliwość prowadzenia egzekucji pozostałych należności zależy od stosunku wysokości zasiłku stałego i minimalnego wynagrodzenia za pracę. Obecnie wysokość tegoż wynagrodzenia wynika z obwieszczenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 24 lipca 2008 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę w 2009 r.⁵

⁴ Podobnej argumentacji użył SN w podjętej na gruncie ówczesnego stanu prawnego uchwale (7) z 30 kwietnia 1991 r. (III CZP 10/91, OSP 1991, nr 11–12, poz. 272), uznając, że pod przepis art. 833 § 1 pkt 2 k.p.c. podpadają zasiłki dla bezrobotnych, ponieważ zastępują im wynagrodzenie za pracę w okresie przejściowym między jednym zatrudnieniem a następnym. W uzasadnieniu SN podkreślił, iż zasiłki dla bezrobotnych to nie świadczenia o ściśle socjalnym charakterze, chronione w ramach art. 831 § 1 pkt 2 k.p.c., lecz wynikające z ustawy zabezpieczenia środków utrzymania, którego podstawa, a często także wysokość, przemawia za traktowaniem równorzędnym z wynagrodzeniami pracowniczym. Dopiero ustawą z 24 sierpnia 2007 r. o zmianie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 176, poz. 1243), obowiązującą od 26 października 2007 r., ustawodawca usankcjonował to rozwiązanie przyjęte w judykaturze, wprowadzając do art. 833 k.p.c. nowy § 1¹, który wprost stanowi o możliwości kierowania egzekucji do zasiłków dla bezrobotnych.

⁵ M.P. Nr 55, poz. 499.

i wynosi 1276 złotych brutto, co daje około 900 złotych netto. Maksymalna wysokość zasiłku stałego jest więc około dwukrotnie niższa od kwoty wolnej od zajęcia. Dlatego egzekwowanie z tegoż zasiłku wiaryzności innych niż alimentacyjne jest w praktyce niemożliwe.

Nieco bardziej skomplikowana jest problematyka zasiłków okresowych. Zgodnie z art. 38 ust. 1 u.p.s., zasiłek okresowy przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego: 1) osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej; 2) rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny. Z brzmienia przepisu wynika, iż zasiłek okresowy podpada pod przepis art. 833 §3 k.p.c., jest bowiem świadczeniem powtarzającym się, mającym na celu zapewnienie utrzymania świadczeniobiorcy. Rozróżnić należy jednak na gruncie tego przepisu dwie sytuacje: pierwszą, w której świadczenie przyznane jest osobie samotnie gospodarującej, i drugą, w której przyznano je rodzinie. W pierwszym wypadku prowadzenie egzekucji jest możliwe, a to ze względu na fakt, że świadczeniobiorcą jest zindywidualizowana osoba, zobowiązana do świadczenia alimentów. W drugim wypadku świadczeniobiorcy wskazani są zbiorczo i przyznawany jest jeden zasiłek na rzecz rodziny, a więc więcej niż jednej osoby, i zajęcie takowego świadczenia oraz prowadzenie z niego egzekucji możliwe jest tylko wtedy, gdy decyzja o jego przyznaniu wskazuje, jaka część jest należna lub też winna być wypłacana konkretnemu dłużnikowi. W przeciwnym wypadku, tj. w razie przyznania jednego świadczenia dla kilku osób bez wskazania, do jakiej jego części uprawnieni są poszczególni członkowie rodziny, prowadzenie egzekucji z takiego świadczenia wydaje się co do zasady niemożliwe. Przyznawanie zasiłku globalnie na rodzinę, bez wymieniania części przypadających członkom rodziny, wydaje się być w świetle ustawy o pomocy społecznej praktyką najwłaściwszą⁶.

⁶ Wydaje się, że w wypadku świadczeń z pomocy społecznej nie ma zastosowania zasada z art. 379 § 1 k.c., zgodnie z którą, jeżeli jest kilku dłużników albo kilku wierzycieli, a świadczenie jest podzielne, zarówno dług, jak i wiaryzność dzielą się na tyle niezależnych od siebie części, ilu jest dłużników albo wierzycieli; części te są równe, jeżeli z okoliczności nie wynika nic innego. Wynika to z faktycznego

Jeśli chodzi o zasiłki celowe, to podstawą ich wypłacania jest art. 39 ust. 1 u.p.s., w myśl którego przyznawane są one w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej. Art. 39 ust. 2 i 3 u.p.s. wyliczają wyczerpująco cele, na jakie zasiłek może być przyznany. Są nimi np. żywność i opał. W myśl art. 39 ust. 4 u.p.s. zasiłek ten może mieć formę biletu kredytowanego. Zgodnie z art. 831 § 1 pkt 2 k.p.c., nie podlegają egzekucji sumy przyznane przez Skarb Państwa na specjalne cele (w szczególności stypendia, wsparcia), chyba że wierzytelność egzekwowana powstała w związku z urzeczywistnieniem tych celów albo z tytułu obowiązku alimentacyjnego. Zasiłki celowe podpadają niewątpliwie pod cytowany przepis jako przyznawane na określony cel (np. zakup żywności). Jak wynika z przepisu, nie można co do zasady prowadzić z nich egzekucji, lecz wyjątkiem jest egzekucja należności alimentacyjnych. Zajęcie przez komornika tego rodzaju świadczenia w związku z egzekucją alimentów pozostaje więc co do zasady w zgodzie z obowiązującymi przepisami. Zgodnie z art. 40 ust. 1 i 2 u.p.s., zasiłek celowy może zostać przyznany osobie albo rodzinie. Z zasiłku celowego przyznanego rodzinie egzekucji prowadzić faktycznie nie można, chyba że w decyzji przyznającej zasiłek wymieniono by kwoty przypadające poszczególnym członkom rodziny, analogicznie jak przy zasiłkach okresowych. Sytuacje takie raczej się nie zdarzają, ponieważ w praktyce większości ośrodków pomocy społecznej w decyzji przyznającej zasiłek jako uprawnionego wymienia się osobę, która o jego przyznanie wystąpiła, i to ona jest adresatem decyzji i fizycznie pobiera zasiłek. Fakt przyznania zasiłku rodzinie wynika z uzasadnienia decyzji, w której wymienia się członków rodziny występującego z podaniem o pomoc wraz z wyszczególnieniem ich dochodów, celem wyliczenia dochodu na członka rodziny stosownie do przepisów art. 8 i n. u.p.s., uzależniających przyznanie świadczeń z po-

przyznania zasiłku rodzinie, której definicję zawiera art. 6 pkt 14 u.p.s., zgodnie z którym rodzinę stanowią osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące. Jest to swoista definicja, używana tylko na potrzeby pomocy społecznej. Tak pojęta rodzina jest wierzyicielem zbiorczym, którego potrzeby ma realizować pomoc społeczna. Jedynym możliwym, opisanym wyżej wyjątkiem jest sytuacja, w której sama decyzja o przyznaniu świadczenia dzieli je na poszczególnych członków tejże rodziny.

mocy społecznej od spełnienia kryterium dochodowego⁷. Dlatego też najczęściej w praktyce zdarzyć mogą się sytuacje, w których komornik zajmuje zasiłek, a dłużnik składa na tę czynność skargę na czynności komornika w trybie art. 767 k.p.c., podnosząc fakt przyznania zasiłku na potrzeby rodziny, pomimo wymienienia w treści decyzji jako jej adresata tylko jednego z członków tejże rodziny. Rzeczą sądu jest ustalenie, czy w takiej sytuacji zasiłek przyznany był faktycznie rodzinie. Sąd związany jest w tym zakresie wyłącznie sentencją decyzji, a nie uzasadnieniem⁸. Uzasadnienie decyzji może jednak i powinno stanowić w tym zakresie wskazówkę dla sądu co do tego, czy zasiłek przyznano rodzinie, czy osobie, i choć nie wiąże sądu, w praktyce może mieć znaczenie decydujące. O przyznaniu zasiłku rodzinie świadczy samo ujęcie w uzasadnieniu członków rodziny przy wyliczeniu kryterium dochodowego.

Wątpliwości budzić może zestawienie powyższych przepisów z treścią art. 829 k.p.c., przewidującego ograniczenia egzekucji kierowanej do określonych przedmiotów. Tytułem przykładu podać można pkt 2 tegoż artykułu, w myśl którego nie podlegają egzekucji zapasy żywności i opału niezbędne dla dłużnika i będących na jego utrzymaniu członków jego rodziny na okres jednego miesiąca. W praktyce zasiłki celowe przeznaczone są często na żywność i opał. Gdyby literalnie rozumieć cytowane przepisy, to w razie przyznania dłużnikowi zasiłku celowego na żywność lub opał podlegałyby on zajęciu i egzekucji, ale już w razie przyznania mu pomocy żywnościowej lub opału w naturze – nie można by prowadzić egzekucji z tych przedmiotów. Prowadzi to do sytuacji, w której świadczenie z pomocy społecznej raz podlega egzekucji, a raz nie, w zależności od formy, w której zostało przyznane. Forma ta jest niezależna od dłużnika i wynika z oceny organu ją przyznającego. Zdaniem autora artykułu, właściwsze w omawianej sytuacji jest posłużenie się wykładnią celowościową i przyjęcie, że skoro ustawodawca nie dopuszcza zajęcia opału niezbędnego dłużnikowi przez okres jednego miesiąca, to nie sposób dopuścić zajęcia zasiłku celowego na tenże opał w sytuacji, w której dłużnik nie

⁷ Od zasady tej istnieją, oczywiście, wyjątki, jak np. w art. 41 u.p.s., których nie sposób opisywać w niniejszym artykule ze względu na jego temat i rozmiar.

⁸ Por. W. Broniewicz, *Postępowanie cywilne w zarysie*, wyd. 5, Warszawa 1996, s. 35–36.

ma opału w ogóle, a zasiłek wystarczy na opał na miesięczny okres. Sytuacja taka jest zaś regułą, biorąc pod uwagę to, że z pomocy społecznej korzystają najubożsi członkowie niezamożnego polskiego społeczeństwa. Również ze względów celowościowych nie powinno się prowadzić egzekucji z większości innych zasiłków celowych. Przykładem być mogą zasiłki celowe udzielane na potrzeby wydania dowodu osobistego. Regulujące tę problematykę rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 listopada 2000 r. w sprawie opłaty za wydanie dowodu osobistego⁹ przewiduje w § 2 pkt 4 zwolnienie z opłaty osób przebywających w domach pomocy społecznej lub pobierających zasiłek stały z pomocy społecznej albo rentę socjalną, nie przewidując żadnych innych zwolnień dla osób ubogich. Istnieje więc pewna grupa osób spełniających kryterium dochodowe objęcia ich pomocą społeczną, którym nie przysługuje zwolnienie z opłaty i których nie stać na jej uiszczenie. Stąd niekiedy ośrodki pomocy społecznej przyznają na ten cel zasiłki celowe. Często idzie to w parze z przyznawaniem zasiłków celowych również na fotografię do dowodu osobistego. Gdyby dopuścić jakkolwiek egzekucję z zasiłku na taki cel, to jego przyznanie traci jakkolwiek sens, bo cel zasiłku nie zostanie zrealizowany.

Na koniec rozważań o zasiłkach celowych zauważyć należy, że stosowanie do przepisów regulujących problematykę tego rodzaju zasiłków wykładni celowościowej jest uzasadnione już z uwagi na samą ich nazwę. Wyraża ona wolę ustawodawcy, aby realizowały one określony cel społeczny, którym jest zaspokojenie określonej, z reguły bardzo podstawowej potrzeby. Z drugiej strony, jak pokazują powyższe rozważania, stosując różne reguły wykładni można w tym wypadku dojść do odmiennych wniosków i różnie zastosować przepis. Nawet sama wykładnia celowościowa prowadzić może do rozbieżnych wniosków, jeśli weźmie się pod uwagę uprzywilejowanie wierzycieli alimentacyjnych i wynikający z wielu regulacji cel ustawodawcy, którym jest jak najpełniejsze zaspokojenie tego rodzaju wierzycieli. W praktyce może więc dojść do sytuacji, w której część sądów dopuści do egzekucji należności alimentacyjnych z zasiłków celowych, a część nie. Dlatego właściwe wydaje się zakazanie wprost w k.p.c., np. w art. 831, jakiegokolwiek egzekucji z zasiłków celowych.

⁹ Dz.U. Nr 105, poz. 1110 ze zm.

Powyższe rozważania dotyczą zasiłków jeszcze nie pobranych, a więc sytuacji, gdy komornik zajmuje zasiłek po przyznaniu go w drodze decyzji, ale jeszcze przed wypłatą. Odmiennie sytuacja ma się wtedy, gdy zasiłek jest już wypłacony. W praktyce świadczenia te są niskie i co do zasady uznać należy, że pieniądze posiadane przez dłużnika z tytułu ich wypłaty nie przekroczą kwoty niezbędnej dla niego i jego rodziny na utrzymanie przez dwa tygodnie, i z racji tego nie będą podlegać egzekucji na mocy art. 829 pkt 5 k.p.c.

Pod przepis art. 831 § 1 pkt 2 k.p.c., jako sumy przyznane przez Skarb Państwa na specjalne cele, podpadają również następujące świadczenia: zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie (normowane przez art. 43 u.p.s.), pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki (art. 88 ust. 3 i art. 89 u.p.s.), świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą (art. 91 i n. u.p.s.). Wszystkich tych świadczeń dotyczy ustanowiony w art. 831 § 1 pkt 2 k.p.c. wyjątek, zgodnie z którym egzekucję z tych świadczeń prowadzić można wówczas, kiedy wierzytelność egzekwowana powstała w związku z urzeczywistnieniem tych celów albo z tytułu obowiązku alimentacyjnego. Wierzytelności alimentacyjne można więc egzekwować z wymienionych świadczeń praktycznie zawsze, a pozostałe tylko wtedy, gdy powstały w związku z urzeczywistnieniem celów, na które świadczenia przyznano. Ta ostatnia sytuacja rodzić może problemy w praktyce. Zdaniem autora artykułu, wierzyciel, składając u komornika wniosek egzekucyjny z tytułem wykonawczym, powinien wówczas zaznaczyć w tymże wniosku, że należność egzekwowana ze świadczenia z pomocy społecznej powstała w związku z urzeczywistnieniem celu, na jaki świadczenie przyznano. Komornik jest co do zasady związany takim oświadczeniem wierzyciela jako podmiot niemający prawa badać zasadności ani wymagalności tytułu wykonawczego (art. 804 k.p.c.). Dłużnik może kwestionować zajęcie przy pomocy skargi nadczynności komornika (art. 767 k.p.c.). W toku rozpoznawania takiej skargi to wierzyciel musiałby udowodnić, że wierzytelność egzekwowana jest w związku z określonym celem, na który świadczenie przyznano. Wynika to z wyjątkowego tylko dopuszczenia przez ustawodawcę egzekucji z tego typu świadczeń.

Powyższe rozważania odnoszą się również do pomocy dla rodzin zastępczych (art. 72 i n. u.p.s.), z tym że z tego świadczenia nie można egzekwować nawet wierzytelności alimentacyjnych, jako że pomoc ta sama w sobie ma charakter alimentacyjny, wobec czego również ze względów celowościowych nie należy prowadzić z niej egzekucji nawet na rzecz wierzycieli alimentacyjnych. Jest to forma pomocy na tyle specyficzna i mająca duże znaczenie społeczne, że również ona powinna być wymieniona wprost w art. 829 k.p.c. jako niepodlegająca egzekucji. Od pomocy tej odróżnić należy jednak wynagrodzenie wypłacane tzw. zawodowym rodzinom zastępczym (art. 75 u.p.s.), które podlega egzekucji prowadzonej przez wierzycieli rodziców zastępczych (a więc nie wychowujących się w tego typu rodzinach dzieci) na zasadach takich jak wynagrodzenie za pracę.

Stosunkowo nową regulacją jest art. 53a u.p.s., dodany ustawą z dnia 6 listopada 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw¹⁰, która to ustawa weszła w życie dnia 13 czerwca 2009 r. Zgodnie z przepisem art. 53a u.p.s., wynagrodzenie za sprawowanie opieki wypłaca się w wysokości ustalonej przez sąd. Wynagrodzenie to obliczone w stosunku miesięcznym nie może przekraczać 1/10 przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw, bez wypłat nagród z zysku, ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego za okres poprzedzający dzień przyznania wynagrodzenia. Materialnoprawną podstawą przyznania wynagrodzenia jest zmieniony przez tę samą ustawę art. 162 § 1 k.r.o., w myśl którego sąd opiekuńczy przyzna opiekunowi za sprawowanie opieki na jego żądanie stosowne wynagrodzenie okresowe albo wynagrodzenie jednorazowe w dniu ustania opieki lub zwolnienia go od niej. W myśl § 3 tego artykułu, wynagrodzenie pokrywa się z dochodów lub z majątku osoby, dla której opieka została ustanowiona, a jeżeli osoba ta nie ma odpowiednich dochodów lub majątku, wynagrodzenie jest pokrywane ze środków publicznych na podstawie przepisów o pomocy społecznej. Co prawda przedmiotem niniejszego artykułu jest egzekucja ze świadczeń z pomocy społecznej, niemniej jednak stwierdzić należy, że co do zasady z wynagrodzenia opiekuna można prowadzić egzekucję niezależnie od tego, czy wypłacane jest

¹⁰ Dz.U. Nr 220, poz. 1431.

ono z dochodów z majątku podopiecznego, czy też w formie świadczenia z pomocy społecznej. Ze względu na niewielką z reguły wysokość tego wynagrodzenia w zasadzie będzie możliwe prowadzenie z niego egzekucji jedynie należności alimentacyjnych, chyba że opiekun osiąga dochód z kilku źródeł i w tej sytuacji na potrzeby obliczenia ściąganej comiesięcznie kwoty sumuje się je na zasadzie art. 835 k.p.c. W wypadku jednorazowego wynagrodzenia opiekuna powinno ono być traktowane jak każdy inny dochód, a egzekucja z niego prowadzona na zasadach ogólnych.

Kończąc rozważania, zauważyć należy, że egzekucja ze świadczeń innych niż zasiłki stałe zdarza się wyjątkowo, a to z uwagi na przeważnie jednorazowość przyznawanych świadczeń, która utrudnia zdobycie informacji o ich przyznaniu przez wierzyciela lub też komornika. Ponadto, z opisanych powyżej względów, egzekucja ze świadczeń z pomocy społecznej prowadzona jest praktycznie wyłącznie na potrzeby egzekucji alimentacyjnej. Obowiązuje więc zasada, że komornik powinien z urzędu przeprowadzić dochodzenie w celu ustalenia zarobków i stanu majątkowego dłużnika (art. 1086 § 1 k.p.c.). Stosując ten przepis, większość komorników rutynowo ustala w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych, a na terenach wiejskich również w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, czy dłużnik jest w nich ubezpieczony, czy odprowadza stosowne składki. Komornicy nie mają jednak jeszcze w większości nawyku zwracania się w takich sytuacjach do lokalnych ośrodków pomocy społecznej z zapytaniem, czy dłużnicy alimentacyjni korzystają z ich świadczeń. Można to częściowo usprawiedliwić okolicznością, że świadczenia te są z reguły bardzo niskie i w praktyce nie będą mieć chyba nigdy dużego znaczenia jako źródło zaspokajania roszczeń, niemniej jednak należy próbować i tego środka, a to z uwagi na obowiązującą w prawie polskim zasadę szczególnego uprzywilejowania wierzycieli alimentacyjnych. Zaspokojenie ich roszczeń choćby w niewielkiej części warte jest podjęcia próby dokonania tego przez prowadzenie egzekucji ze świadczeń z pomocy społecznej.